

životu plusu
Udruga za planiranje osobnih financija

Život u plusu dobrotvorna je, neprofitna organizacija koja hrvatskim građanima pomaže u ovladavanju osobnim financijama. Udruga besplatno savjetuje prezadužene građane, a svoje aktivnosti razvija u suradnji s financijskim institucijama koje posluju na hrvatskom tržištu. Više na www.zivotuplusu.info

Ne planirati financije znači planirati gubitak

- Hrvatski građani u prosjeku zanemaruju dugoročno financijsko planiranje, a najteže posljedice lošeg odnosa prema novcu su sve veća zaduženost građana i izostanak smišljene štednje za starije dane

Hrvatski građani većinom zanemaruju dugoročno financijsko planiranje. Kako im pomoći?

Ne planirati financije znači planirati gubitak. Iza ove duhovite opaske Michele Cirieca, predsjednika Uprave Generali osiguranja, izrečene na trećem okruglom stolu posvećenom Osobnim financijama u Hrvatskoj krije se zapravo alarmantna činjenica da Hrvatski građani uglavnom zanemaruju dugoročno financijsko planiranje. Dvije najteže posljedice lošeg odnosa prema novcu su sve veća zaduženost građana s jedne strane i izostanak smišljene štednje koja bi im omogućila da izbjegnju siromaštvo u starijoj dobi s druge strane.

Što učiniti i kako pomoći građanima da napokon počnu manje trošiti, a više štedjeti, te da dugoročno planiraju svoje osobne financije?

Odgovor na to pitanje pokušali su pronaći i sudionici već spomenutog okruglog stola koji je pod nazivom "Cijeloživotno planiranje osobnih i obiteljskih financija" održan sredinom lipnja u organizaciji

Udruge "Život u plusu". Riječ je o Udruzi koja je, prema riječima njenog predsjednika Nikole Milijevića, osnovana s ciljem da se građanima pruži pomoć u upravljanju vlastitim financijama. Dva su osnovna pravca rada Udruge "Život u plusu", kaže Milijević. Prvi je edukacija građana za dugoročno planiranje i ovladavanje vlastitim financijama. Drugi je pomoć građanima koji su upali u financijske teškoće, a sami ne vide mogućnosti da se iz njih izvuku. Milijević je u svojim uvodnim napomenama naglasio kako nije Udruga ta koja će upravljati nečijim novcem niti preuzeti odgovornost za nečije planiranje i upravljanje financijama. Njezina je uloga čisto savjetodavna – građane se želi upozoriti na sve posljedice prekomjernog trošenja i zaduživanja, ali i na važnost štednje za starije dane s obzirom da mirovine takve kakve jesu ne mogu većini građana osigurati pristojan standard nakon završetka radnog vijeka.

Da, za dodatnu mirovinu

Na pitanje kako štedjeti i kako se pobrinuti za mirnu starost prva je odgovor ponudila Biserka Žalac, predsjednica Uprave Raiffeisen mirovinskog osiguravajućeg društva. "Da, za dodatnu mirovinu" naziv je njezine prezentacije kojom se građanima skreće pažnja na važnost trećeg, dobrovoljnog mirovinskog stupa za osiguranje pristojne mirovine.

Na početku mirovinske reforme, kaže Žalac, dosta se ulagalo u educiranje građana

Osnovni zadaci Udruge "Život u plusu" su edukacija građana za dugoročno planiranje i ovladavanje vlastitim financijama te pomoć onima koji su upali u financijske teškoće

Biserka
Žalac

„Građani ne mogu utjecati na visinu mirovine iz prvog i drugog stupa, ali mogu donijeti odluku da štede u trećem stupu i na taj način sami preuzmu brigu o visini svoje mirovine

o mirovinskom sustavu. Danas je krajnje vrijeme da se zapostavljena edukacija građana o važnosti trećeg mirovinskog stupa za kapitalizaciju pristojne mirovine vrati u žarište interesa hrvatskih građana. To potvrđuju i upozoravajući podaci o omjeru radno aktivnog stanovništva i umirovljenika, te o vrlo malom broju onih koji su se dosad učlanili i neki od dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Prema statističkim podacima HZMO-a u travanj ove godine u Hrvatskoj je bilo 1.599.437 aktivnih osiguranika i 1.133.713 korisnika mirovine. Prije samo 15 godina aktivnih osiguranika bilo je dva milijuna, a smanjenje njihovog broja dovelo je i do smanjenja realnih mirovina. Prosječna mirovina danas iznosi 2044,28 kune, a udio prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći iznosi 40,55 posto. S druge strane, kaže Žalac, prema statističkim podacima Hanfe za travanj ove godine u Hrvatskoj je bilo 1.426.245 članova obveznih mirovinskih fondova koji u prosjeku mjesečno u fond koji su odabrali uplaćuju 250 kuna, te samo 113.341 član otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova koji u prosjeku mjesečno u fond koji su odabrali uplaćuju 223 kune. Dakle, za dobrovoljnu mirovinsku štednju odlučilo se manje od deset posto radnog stanovništva što je izuzetno mali broj.

Biserka Žalac pritom naglašava kako na visinu mirovine iz prvog i drugog stupa građani ne mogu utjecati, ali mogu donijeti odluku da štede u trećem stupu i na taj način sami preuzmu brigu o visini svoje

mirovine. Mirovina se može početi koristiti već s navršениh pedeset godina života, dakle daleko prije nego što se steknu uvjeti za redovnu mirovinu. Mirovina se može koristiti doživotno ili na određeni niz godina. Privremeni ili trajni prekid uplata ne utječe na status članstva.

Kako do 233.276,22 kune?

Prednosti dobrovoljne mirovinske štednje u trećem mirovinskom stupu Biserka Žalac ilustrirala je i primjerom što ta štednja nosi. Prije svega to su visoki državni poticaji u visini od 25 posto na uplate do 5000 kuna godišnje uz istodobno korištenje povrata poreza na istu uplatu. Ako pretpostavimo da član otvorenog dobrovoljnog mirovinskog fonda kroz dvadeset godina trajanja članstva godišnje uplaćuje 5000 kuna, ukupno uplaćen iznos iznosit će 100.000 kuna, pripisani državni poticaj iznosit će 25.000 kuna, ukupan povrat poreza na dohodak obračunat po stopi 25 posto iznosit će 29.500 kuna, a ako tome pripišemo realan iznos uplate (prinos) od 70.500 kuna iznos kapitaliziranih sredstava na osobnom računu iznosit će 233.276,22 kune.

Što ulagač može dobiti za taj iznos? Odluka ovisi o njemu samom. Može se opredijeliti za jednokratnu isplatu trideset posto kapitaliziranog iznosa (69.983 kune) odmah, dakle iznos koji je uplatio tijekom cijelog izdavanja za dobrovoljnu mirovinsku štednju, i mjesečnu isplatu 2477 kuna tijekom pet godina. Drugi izbor je doživotna mjesečna mirovina u iznosu od 1169 kuna.

Pitat će te starost...

Sudjelujući u radu okruglog stola Michele Ciriaco rekao je kako bi jedan od slogana Udruge “Život u plusu” trebao biti: “Pitat će te starost gdje ti je bila mladost”.

Savjetovalište za prezadužene građane

Savjetovalište za osobne i obiteljske financije udruge Život u plusu pomaže prezaduženim građanima u ovladavanju osobnim i obiteljskim financijama.

Usluge Savjetovališta za građane su besplatne i potpuno neovisne o bilo kojoj financijskoj ili državnoj instituciji. Savjetovalište možete u bilo koje doba kontaktirati putem obrasca koji se nalazi na web stranici www.zivotuplusu.info ili telefonom od ponedjeljka do petka, od 10 do 12 sati, na broj 01 6062 886. Svim korisnicima usluga Savjetovališta zajamčena je potpuna diskrecija i zaštita osobnih podataka sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

Jer, kaže on, prosječni hrvatski građanin još uvijek se teško odlučuje na štednju za stare dane i odlazak u mirovinu dočekuje financijski nedovoljno zbrinut. Lijek za to on vidi u većem prepoznavanju životnog osiguranja kao instrumenta dugoročnog osobnog i obiteljskog financijskog planiranja.

U zemljama Europske unije, kaže Ciriaco, udio ulaganja u životna osiguranja u BDP-u iznosi 5,5 posto dok je u Hrvatskoj to samo 0,86 posto. Hrvatski građani očito još nisu prepoznali vrijednost tog u Americi, Njemačkoj, Velikoj Britaniji i brojnim drugim zemljama najomiljenijeg načina štednje za starost. Prema Ciriecu upravo životna osiguranja imaju značajnu prednost u odnosu na druge vidove štednje jer jamče isplatu osigurane svote, a u kombinaciji s investicijskim fondovi-

Michele
Ciriaco

„Životna osiguranja imaju značajnu prednost u odnosu na druge vidove štednje jer jamče isplatu osigurane svote, a korisniku nude i dodatna osiguranja u nesretnim slučajevima

ma nude veće prinose, a korisniku nude i dodatna osiguranja za njega i njegovu obitelj u nesretnim slučajevima.

Kao primjer isplativosti životnog osiguranja Ciriaco je naveo novi proizvod Generali osiguranja i Privredne banke Zagreb. Riječ je o jedinstvenom paketu za dodatna primanja u mirovini pod nazivom Vizija. Ovim paketom životnog osiguranja korisnicima se pruža nova perspektiva financijske neovisnosti i po umirovljenju putem fleksibilne kombinacije ulaganja u police životnog osiguranja i investicijske fondove PBZ Investa. Konkretno to znači da osoba od 30 godina koja postane korisnik Vizije na 30 godina s godišnjom uplatom od 1000 eura i jednakim

omjerom ulaganja u garantirani i investicijski dio može po isteku dogovorenog roka očekivati doživotnu mjesečnu rentu i do 684 eura. Dakako, pod uvjetom da se ostvare pretpostavljeni prinosi fondova od prosječno 10 posto godišnje.

Na kraju svog izlaganja Ciriaco se posebno založio da država fiskalno izjednači životna osiguranja s mirovinskim fondovima, a zauzeo se i za to da poslodavci uplaćuju životno osiguranje svojim zaposlenicima.

Nikola
Milijević

” Na dežurni telefon Udruge "Život u plusu" građani mogu dobiti određene financijske savjete, a već ove jeseni savjetovanje građana postat će svakodnevna praksa Udruge

Poziv regulatoru

Da dugoročno osobno i obiteljsko planiranje nije vrlina ni u drugim bivšim socijalističkim zemljama, istaknuo je gost okruglog stola Marcin Rataj, koordinator projekta financijske edukacije u međunarodnoj organizaciji Centar za mikrofinanciranje sa sjedištem u Varšavi. Prema njegovim procjenama, u Poljskoj 5 milijuna domaćinstava, a u Ukrajini 10 milijuna treba hitnu financijsku poduku. Rataj je predstavio i program financijske edukacije za najšire pučanstvo pod nazivom "Planirajte svoju budućnost".

U kraćoj raspravi na okruglom stolu istaknuta je potreba i opravdanost razgovora o mogućim mjerama kojima će se građane potaknuti na veće preuzimanje osobne odgovornosti u dugoročnom povećavanju vrijednosti osobne imovine i stvaranju financijske sigurnosti kroz mirovinsku štednju, životna osiguranja i različita ulaganja. Naglašeno je i da bi mediji morali posvećivati više pažnje toj tematici te da bi se u raspravu morali uključiti i predstavnici

Financijska edukacija za obitelji s niskim prihodima u istočnoj Europi

■ **Krajnji je cilj promijeniti negativan stav prema dugoročnom planiranju i sustavnoj štednji, te povećati znanje o financijskim uslugama**

Gost trećeg okruglog stola bio je Marcin Rataj iz međunarodne organizacije Centar za mikrofinanciranje (MFC) sa sjedištem u Varšavi. Sudionicima okruglog stola predstavio je tu organizaciju i njezin rad kroz predavanje "Financijska edukacija za kućanstva s niskim prihodima u istočnoj Europi". MFC je osnovan je kao neprofitna organizacija 1997. godine, a osim što djeluje kao centar za mikrofinanciranje, također je i mreža od 107 institucija u 26 zemalja istočne Europe i središnje Azije. MFC podupire regionalnu mikrofinancijsku industriju i nastoji razviti najbolje prakse te stimulirati inovacije, a nedavno je donesena i odluka da se kao jedna od ključnih aktivnosti za ostvarivanje ciljeva organizacije uključi i financijska edukacija. Članovi MFC-a su banke, nevladine udruge, ulagači, razvojne institucije te međunarodne privatne volonterske organizacije.

U svom je predavanju Rataj govorio o tome što su programi financijske edukacije, o potrebi takvih programa u istočnoj Europi te programu financijske edukacije MFC-a. Tijekom predavanja nekoliko je puta naglasio da financijska edukacija nije prenošenje informacija, nego promjena ponašanja kroz kontrolirani budžet i tijekom novca, određivanje dugoročnih ciljeva, redovitu štednju, proaktivni pristup rizicima te sposobnost odabira i korištenja pravih financijskih usluga. Govorio je i o važnosti financijske edukacije stanovništva s niskim prihodima i osjetljivih skupi-

Marcin Rataj

na – u tranzicijskim zemljama više od polovica stanovništva živi s niskim prihodima (npr. u Poljskoj pet milijuna ljudi, a u Ukrajini devet milijuna ljudi hitno treba financijsku edukaciju). Statistike pokazuju da 28% ljudi u istočnoj Europi planira i koristi financijske usluge dok 23% ne planira niti ne koristi financijske usluge.

Na kraju izlaganja Rataj je naglasio da je krajnji cilj promijeniti negativan stav prema dugoročnom planiranju i sustavnoj štednji, te povećati znanje o financijskim uslugama, a sve se to postiže integriranom edukacijom, institucionalnim poticajima i dugotrajnim partnerstvima.

Sponzori:

GENERALI
Osiguranje

PBZ INVEST
PBZ Invest je član PBZ Grupe

Medijski pokrovitelji:

regulatora kako bi i država dobila jasnu ulogu kako u obuzdavanju prekomjerne potrošnje tako i u poticanjima različitih oblika mirovinske rente.

Na kraju okruglog stola Nikola Milijević je naglasio kako je ostvaren osnovni cilj, a taj je poticanje rasprave o najefikasnijem modelu pomoći građanima u ovladavanju vlastitim financijama. U Europi postoji nekoliko takvih modela, ali zbog različitih specifičnosti te je modele teško kopirati.

Rasprava na okruglom stolu pomoć je i Udruzi "Život u plusu" koja je pri završetku izrade svog modela pomoći građanima kako u financijskom planiranju tako i u bijegu od prezaduženosti. Milijević je s posebnim zadovoljstvom najavio probni rad dežurnog telefona za savjetovanje građana kao i očekivanje da će već ove jeseni savjetovanje građana postati svakodnevna praksa Udruge. Najavljena je i tema novog okruglog koji će se održati početkom jese-

ni, a bit će posvećen osobnom stečaju kao jednom od mogućih i u svijetu dosta prihvaćenog načina za rješavanje financijskih problema Slovenija je, na primjer, već donijela i poseban zakon o osobnom stečaju, a zasigurno će iskustvo naših susjeda kao i ubrzano približavanje Hrvatske Europskoj uniji potaknuti i hrvatske zakonodavce da se odrede prema tom pitanju.

Zvonko Gajski ■

Međugeneracijska solidarnost i(li) privatna mirovinska štednja

Više djece – rješenje za mirovinski sustav

Zapadni svijet nalazi se pred jednom od najvećih društvenih promjena u bližoj povijesti. Naime, u idućih desetak godina velik broj pripadnika tzv. baby boom generacije (rođeni između 1946. i 1964. godine) odlazi u mirovinu, a relativno malobrojna generacija koja slijedi iza njih pita se kako će plaćati njihove račune zdravstvenog i mirovinskog osiguranja. Robert J. Shapiro, autor knjige „Futurecast 2020: globalna vizija sutrašnjice“, tvrdi da ljudi štede od svojih ranih tridesetih do sredine pedesetih, nakon toga počinju trošiti. Japan je primjerice imao 25% štednju, sada je ona 5%. Posljedica je usporavanje investicija.

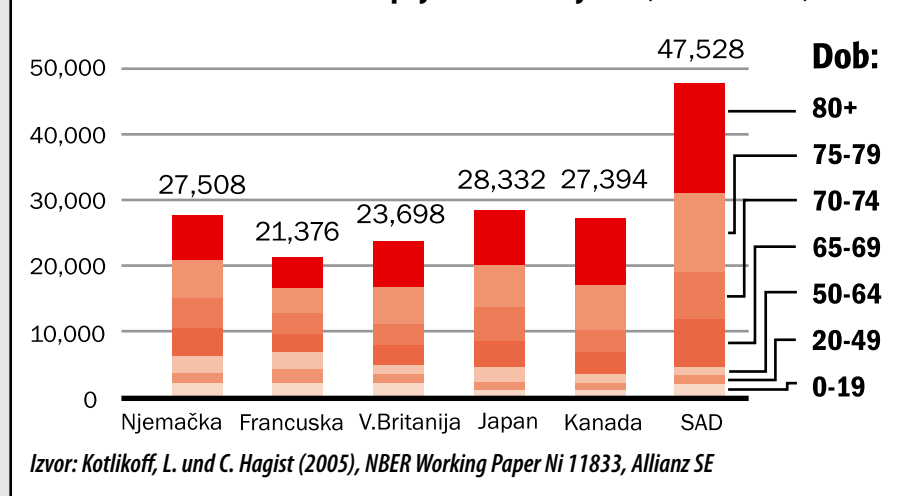
Kratkoročno porast potrošnje dobar je za gospodarstvo, no dugoročno smanjena štednja odnosi iz banaka sredstva potrebna za investicije, a to u konačnici znači smanjen gospodarski rast, te smanjenje prihoda od poreza kojima se financira socijalna zaštita. Problem se dodatno povećava i sa sve malobrojnijom radno aktivnom populacijom: sve više ljudi koristi socijalnu zaštitu koju financira sve manje zaposlenih.

Posljedica takvog stanja je da vlasti reformiraju sustave socijalne zaštite, pri čemu smanjuju ulogu generacijske solidarnosti na račun sustava privatne mirovinske štednje. No, taj sustav zapada u probleme ukoliko dođe do demografskih promjena, poput onih koje se upravo događaju, u kojima se mijenja omjer mladih prema starima. U društvu u kojem je sve više starijih, mlađe generacije plaćaju premije bez izgleda da će njihove buduće mirovine rasti.

No, ukoliko se sustav temelji na privatnoj štednji osiguranici trebaju štedjeti sami za sebe. Na početku su premije dosta visoke kako bi se akumulirala ušteđevina koja će se kasnije koristiti za financiranje nečije mirovine.

Sustav utemeljen na privatnoj štednji funkcionira prvenstveno zahvaljujući kamatama koje se ostvaruju na tržištima kapitala. To sustavu daje "demografsku neovi-

Troškovi zdravstvene zaštite u pojedinim zemljama (u US dolarima)

snost". Na taj se način "demografski teret" s vremenom sasvim drugačije distribuira, štednjom danas smanjuju se budući tereti.

U usporedbi sa sustavima koji funkcioniraju u SAD-u ili Velikoj Britaniji, izdašni europski i japanski sustavi generacijske solidarnosti su "neodrživi", kaže Shapiro te su potrebna znatna smanjenja mirovina (ili znatna povećanja poreza).

Smanjiti ovisnost o državnim mirovinskim sustavima

U praksi sve više zemalja u svojim mirovinskim sustavima miješa generacijsku solidarnost s drugim mjerama. U Japanu koji je među vodećim zemljama u svijetu po očekivanom životnom vijeku, povećana je minimalnu životnu dob za korištenje socijalne zaštite sa 60 na 65 godina.

Odgađanje obveznog umirovljenja još je jedna mjera koja se koristi za jačanje mirovinskih sustava. Vlasti s tim ciljem povećavaju dob za umirovljenje (Njemačka i Velika Britanija već su je povećali na 67 godina). Alternativa

tome je povećan broj godina uplata zaposlenika u sustav mirovinskog osiguranja kako bi zaposlenik mogao steći pravo na punu mirovinu; u Francuskoj je taj rok nedavno povećan s 37,5 na 40 godina.

Uz to mnoge zemlje uvode i financijske pogodnosti kako bi potaknuli građane da rade dulje. U SAD i Njemačkoj umirovljenici mogu primati plaću ili dodatke iz sustava socijalne zaštite, francuski i britanski radnici dobivaju bonuse za kasnije umirovljenje. U Kanadi primjerice razmatraju mogućnost da zaposlenicima dozvole djelomično korištenje mirovine prije umirovljenja.

Vlasti svakako nastoje smanjiti ovisnost o državnim mirovinskim sustavima potičući radnike na štednju nudeći porezne poticaje za programe privatne mirovinske štednje. U SAD uplatama na štedne račune za zdravstvenu zaštitu ostvaruje se pravo na porezno oslobođenje zdravstvenih troškova u mirovini. No, čini se da je rješenje koje bi definitivno riješilo sve probleme s mirovinama izvan dosega većine industrijaliziranih zemalja: više djece.